

ПСИХОЛОГІЧНІ ДЕТЕРМІНАНТИ РОЗВИТКУ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ У МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Т. А. Каткова

старший викладач кафедри психології

МДПУ імені Богдана Хмельницького

У сучасних умовах багато професій мають стресогенний характер. В ході реорганізації економіки і формування нових цінностей в українському суспільстві істотно змінюються особистісні, характерологічні особливості світогляду, суб'єктивна переоцінка значущості праці, особливо в сфері людина-людина, що, безумовно, відбивається в психологічних дослідженнях стресостійкості як практичного завдання управління персоналом.

Проблема психологічного стресу фахівців різних областей професійної діяльності набуває все зростаючу наукову і практичну актуальність у зв'язку з безперервним зростанням соціальної, економічної, екологічної, техногенної, особистісної екстремальності нашого життя та істотною зміною змісту і умов праці у представників багатьох професій. Зростає кількість можливих проблемних ситуацій, підвищується професійна і особистісна значимість і відповідальності за результати і наслідки діяльності.

Теорія психічних станів ще дуже далека до завершеності, багато аспектів психічних станів залишаються маловивченими, хоча вперше інтерес до їх дослідження з'явився в далекій давнині. Були встановлені ряд найважливіших закономірностей і механізмів, що стосуються феноменології, структури, функцій, динаміки психічних станів. Проблеми, з якими стикаються дослідники при вивченні психічних станів обумовлені насамперед багатю різноманітністю останніх, їх багатомірністю, багатофункціональністю, дискретністю, безперервністю, складністю вимірювання.

З урахуванням того, що психічні стани являють собою складну системну реакцію людини на вплив, до них застосовуються різні групи методів оцінки: фізіологічні, поведінкові, суб'єктивні, проте

за результатами оцінки лише однієї групи методів складно робити однозначні висновки про наявність того чи іншого стану. По-цьому з метою отримання інформації про стан як цілісної системної реакції на вплив психодіагностами визнається доцільним використання не однієї, а комплексу методик, оцінка яких дається на основі аналізу всієї сукупності. Перераховані фактори зумовлюють особливий підхід при виборі методів діагностики психічних станів і виміру їх динаміки.

Стрес є реакцією не стільки на фізичні властивості ситуації, скільки на особливості взаємодії між особистістю і навколишнім світом.

Термін «стрес» (в перекладі з англ. - тиск, напруга) запозичений з техніки, де це слово використовується для позначення зовнішньої сили, яка додається до фізичного об'єкту і викликає його напруженість, тобто тимчасове або постійне зміна структури об'єкта [1].

Аналіз досліджень з професійного стресу свідчить про те, що основну увагу в них приділялася організаційних чинників і зовнішніх умов діяльності як стресових впливів, в меншій мірі - впливу особистісних особливостей на стресорну реакцію і явно недостатньо приділялося уваги фактичним стресовим впливів, які відбуваються між індивідом і умовами середовища. Тому, об'єктивно необхідними і важливими представляються дослідження, присвячені виявленню детермінанту стійкості до психічного стресу, її проявів у трудовій діяльності, особливо у представників стресогенних професій.

Відомий дослідник стресу Г. Сельє зазначає, що слово «стрес», так само як «успіх», «невдача» і «щастя», має різне значення для різних людей. Тому дати його визначення досить важко, хоча воно і увійшло в наше повсякденне мова [3].

Протягом останніх років відзначається стійкий інтерес дослідників до вивчення природи професійного стресу. Розвиток стресу в професійній діяльності є найважливішою проблемою. В оглядах літератури з цієї проблеми показано, що ряд робочих стресорів, таких як рольова невизначеність, конфлікти, робоча

перевантаження та інші зазвичай бувають тісно пов'язані з психічним напруженням, психосоматичні розлади, а також з несприятливими поведінковими наслідками [1].

В екстремальних умовах порушується звичний режим праці та відпочинку людини. У важких екстремальних ситуаціях психічні та інші перевантаження досягають меж, за якими можуть слідувати перевтома, нервові виснаження, цілковитий зрив діяльності, афективні та психогенні реакції. Вплив екстремальних умов складається не тільки з прямої, безпосередньої загрози життю людини, а й опосередкованої, пов'язаної з очікуванням її реалізації.

Велике значення в психології праці має вивчення психофізіологічних механізмів регуляції функціонального стану в професійній діяльності людини. Актуальність даного аспекту обумовлена наявністю ряду професій, істотною особливістю яких є присутність зовнішніх і внутрішніх факторів (діючих постійно або епізодично), які ускладнюють професійну діяльність, викликають розвиток важких станів: стресу і емоційної напруженості, перевтоми, депресії і навіть невротичних станів. Цій проблемі були присвячені зокрема, дослідження Л. А. Китаєва-Смика, Л. Г. Дикої та інших [2].

Результати дослідження можуть бути використані при розробці та практичній реалізації педагогічної підготовки та психологічної корекції, спрямованих на підвищення стійкості до деструктивного впливу стрес-факторів, що виникають в процесі професійної діяльності, а відповідно більш високому рівню нервово-психічної стійкості особистості.

Список використаної літератури

1. Бодров В. А. Информационный стресс: Учебное пособие для вузов / В.А.Бодров. - М.: ПЕР СЭ, 2000. - 352 с. - (Современное образование).
2. Китаев-Смык Л. А. Психология стресса / Л. А. Китаев-Смык. - М., 1999.

3. Леонова А. Б., Чернышева О. Н. Психология труда и организационная психология: современное состояние и перспективы развития / А. Б. Леонова, О. Н. Чернышова. - М.: Радикс, 1995.

ПСИХОЛОГІЧНЕ І ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Н. М. Кологривова

аспірант факультету психології і соціальної роботи,
ОНУ імені І. І. Мечникова

Актуальність теми. Психічне здоров'я та психологічне благополуччя - фундаментальні складові життя людини, які забезпечують формування її світогляду, дозволяють їй розкрити особистісний потенціал, стати суспільноактивним громадянином. Життя в сучасному суспільстві характеризується все зростаючим темпом, величезною кількістю нової інформації, несприятливими екологічними умовами. Це приводить до катастрофічного зростання станів психоемоційної напруги, наслідком яких нерідко стають психогенні психічні розлади, психосоматичні захворювання, порушення здоров'я людини в цілому. В чому ж різниця між психічним та психологічним здоров'ям людини? Які їх основні критерії? Саме ці питання ми розглянемо далі.

Мета дослідження. Розглянути особливості та основні критерії психічного та психологічного здоров'я людини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Здоров'я особистості привертає увагу багатьох дослідників. Так, серед українських та російських дослідників питання, пов'язані із різними аспектами психічного та психологічного здоров'я, розглядали: О. В. Алексеев (настрій і здоров'я); Б. С. Братусь (аномалії особистості); Л. Д. Дьоміна (психічне здоров'я та захисні механізми особистості); І. В. Дубровіна (психологічне здоров'я учасників освітнього процесу); М. І. Мушкевич (психологія здоров'я людини); О. Я. Чебикін (проблема емоційної стійкості); О. В. Хухлаєва (особливості психічного здоров'я студентів) та інші.